

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทุกประเทศล้วนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การนำระบบสื่อสารโทรคมนาคม เทคนิคที่ทันสมัย การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จากการที่ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ระบบความเป็นสากลทางกระบวนการพัฒนาไปสู่ภาวะโลกไร้พรมแดน ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่สะดวก สบายมากขึ้น ชีวิตเป็นความทันสมัย ทั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงจากเดิม เป็นสากลนิยมมากขึ้นผลกระทบต่อประเทศไทยและสังคมไทย ล้วนมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ภาคอุตสาหกรรมให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจสังคม ทั้งนี้ การเพิ่มผลผลิตความสะดวกสบายจากการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้แทนแรงงานมนุษย์เพื่อความเจริญความทันสมัย สาเหตุมาจากการรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ เกิดการแก่งแย่งกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เห็นแก่ตัว ขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมเกิดการขัดแย้ง ในสังคมนับวันจะมีมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นสาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคม ในการที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน คนในสังคมต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของครอบครัวมากขึ้น ผลกระทบเหล่านี้ไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเท่านั้นที่จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข หากแต่เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกัน และมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อร่วมกัน^๑

ถึงแม้ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมานั้น จะสามารถทำให้มาตรฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนดีขึ้น มีความเจริญเติบโตทางวัตถุที่เป็นรูปธรรมและทันสมัย มีความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารและการคมนาคม รวมทั้งชุมชน และประชาชนได้มีบทบาทในการพัฒนาการบริหารในการจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง พร้อมกับได้มีนโยบาย แนวทางในการช่วยเหลือสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ด้อยโอกาสที่ดีขึ้น รวมทั้งประชาชนมีสิทธิเสรีภาพการแสดงออกในการคุ้มครองภัยภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติแล้วก็ตาม ในเชิงลบแล้ว กลับจะทำให้เกิดกระแสวัตถุนิยมกับการบริโภคนิยมมากขึ้น และเริ่มนำเอาวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมมาใช้ จนทำให้วัฒนธรรมค่านิยมที่ดี ซึ่งเป็นหลักธรรมทางศาสนาและเอกลักษณ์ในความเป็นไทย รวมถึงวิถีชีวิตของคนไทยนั้นเปลี่ยนไปด้วยแบบต่างคนต่างอยู่ ขาด

^๑บุญธรรม จิไรสง ,นันทนาการทางการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕ - ๖๖.

ความเอื้ออาทรต่อกัน โดยจะคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ทำให้ขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม^๒

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องที่รวมถึงการมีระเบียบวินัย ความประพฤติ ปฏิบัติโดยตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ และมีคุณธรรม การกล่อมเกลாத่างสังคม ด้านจิตใจที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติเป็นหัวใจสำคัญของสังคมสมัยปัจจุบัน ความถูกต้องต้องมาก่อน ความตระหนักถึงวิถี การกระทำและทำการอย่างมีเหตุผล ความเห็นแก่ตัวจะถูกกำจัด หรือจัดการด้วยกฎระเบียบของสังคม แต่สำคัญอย่างยิ่งคือความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณสมบัติ บ่งชี้ถึงการพัฒนาจิตใจ จำเป็นต้องปลูกฝัง ถูปฏิบัติโดยไม่ต้องบังคับ แต่ถูกกล่อมเกลามาตั้งแต่เกิดภายในครอบครัว เพื่อน สถาบันศาสนา วัฒนธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม สถาบันการศึกษา องค์กร ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในภาวะปัจจุบัน^๓

หน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมข้อหนึ่ง คือการมีความรับผิดชอบต่อสังคมคำถามตามมาว่าขอบเขตของความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้คนนั้น ควรจะมีถึงระดับไหนถึงเรียกว่า เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ควรจะใช้อะไรเป็นกฎเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตของความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาหาปัจจัยในการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เหมาะสมกับความรุนแรงของสถานการณ์ของปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่นปัญหาในหนังสือพิมพ์ทุกวันที่มีข่าวเกี่ยวกับความไม่รับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องชวนหาความรู้ ความเข้าใจ รวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งระลึกเสมอว่า ตนเองมีศักยภาพที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในโลกอย่างจำกัด ลดการใช้ผลิตภัณฑ์จากสารเคมี มีแนวคิด ตลอดจนตอบสนองต่อนโยบายของการพัฒนาประเทศให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของสังคมให้ได้^๔

ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อนักเรียนทุกคนเพราะการที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จในด้านต่างๆนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นสำคัญเพราะนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว ย่อมทำงานทุกอย่างตามเป้าหมายได้ทันเวลา เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นอีกด้วย แต่ถ้าขาดความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ และยังอาจทำให้ขาดความเชื่อถือจากคนอื่นด้วย จึงกล่าวได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญและควรปลูกฝัง ให้เกิดกับนักเรียนทุกคน ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่สำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝังให้นักเรียน เพื่อให้เป็นนักเรียนที่ดีและพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าคนดีและคนเก่งซึ่งเป็นพลเมืองที่

^๒ ปานชัย บวรรัตนปารณ, **กระแสวัตถุนิยมกับการบริโภคนิยม**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.ndc.prd.go.th/pagecoofic/viewcontent/viewcontent1.asp\[๑๑ ก.พ. ๒๕๕๘\]](http://www.ndc.prd.go.th/pagecoofic/viewcontent/viewcontent1.asp[๑๑ ก.พ. ๒๕๕๘]).

^๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **รายงานการศึกษาคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๘), หน้า ๓๑.

^๔ กนก จันท์ขจร, **คู่มือวัฒนธรรมวิถีชีวิตไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิกนกจันท์ขจร สวัสดิการและการกุศล, ๒๕๔๓), หน้า ๓๑๐.

มีคุณภาพสูงที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคงได้ต้องเคารพกฎหมาย ทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูง และรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ยังได้กำหนดให้มีการพัฒนาเยาวชนไว้หลายด้าน ที่สำคัญด้านหนึ่งคือ ให้ความสำคัญกับเด็กทั้งในการเรียนและการทำงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนของประเทศซึ่งเป็นพลเมืองที่สำคัญของประเทศชาติได้มีความรับผิดชอบต่อทั้งแก่ตนเองและสังคมให้มากที่สุดเพื่อประสบความสำเร็จในการเรียนอาชีพการงานและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติสังคมในอนาคตต่อไป^๕

ผลจากการศึกษาสภาพของปัญหาดังกล่าว ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีความสำคัญอย่างมากและงานวิจัยส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาหา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และผลการศึกษาในครั้งนี้ มีส่วนที่จะส่งผลทำให้เยาวชนกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถจะได้ผลผลิตและใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณานำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพิจารณาหาแนวทางในการดำเนินการเพื่อปลูกฝังพัฒนาและสร้างเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมสู่นาคต่ออย่างมีศักยภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคใหม่อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างใด

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

^๕สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประเมินมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๓.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร และกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ๒) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ๓) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ๔) ความรับผิดชอบต่อสังคม^๖

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรของการวิจัยไว้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑. ด้านตัวแปรต้น (Independent Variables)

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับชั้นเรียน เกรดเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง และการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

๒. ด้านตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ๒) ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ๓) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ๔) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๕๙๒ คน^๗ โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Taro Yamane)^๘ โดยมีความคลาดเคลื่อน ๕ % ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๓๙ คน มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๐ ท่าน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เท่านั้น

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ จนถึงเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

^๖กรมสามัญศึกษาหน่วยศึกษานิเทศก์, ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่อง ความรับผิดชอบต่อ, (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๒-๖๙.

^๗โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร, แผนปฏิบัติงานปีการศึกษา ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร, ๒๕๕๘), หน้า ๖. (อัดสำเนา).

^๘สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๑.

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ และสร้างความเจริญให้กับชุมชนและสังคมตามกฎหมาย ระเบียบของสังคม ในที่นี้ได้กำหนดไว้ ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย

๒) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนฝาผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาท

๓) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว

๔) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ

๑.๖.๒ นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือช่วงมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาตอนปลาย คือช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในสังกัดโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึง ปัญหา และอุปสรรค ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร